

призначення знання: покращувати власним розумом доволішню непевність кризових питань.

Література:

1. Звіт голови управління Національної поліції у м. Києві за 2024 рік. URL: <https://kyiv.npu.gov.ua/dialnist/zvitnist-za-2024-rik/za-2024-rik>

2. Візуальні стратегії: книги, які відкриють нові горизонти графічного дизайну. URL: arthuss.com.ua/books-blog/knyhy-yaki-vidkyyut-novi-horyzonty-hrafichnogo-dyzaynu

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-550-1-8>

INCLUSIVE TEACHING OF LITERATURE AT SCHOOL AT THE BEGINNING OF 21TH CENTURY: CHALLENGES AND PROSPECTS

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ ЛІТЕРАТУРИ В ШКОЛІ НА ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Kasatkin O. S.

*Postgraduate Student at the Department
of Pedagogy and Education Management
Municipal Higher Education Institution
“Kherson Academy of Continuing
Education” of the Kherson Regional
Council
Kherson, Ukraine*

Касаткін О. С.

*аспірант кафедри педагогіки
й менеджменту освіти
Комунальний вищий
навчальний заклад
«Херсонська академія
неперервної освіти»
Херсонської обласної ради
м. Херсон, Україна*

Школа на початку XXI століття орієнтована на інклюзивну освіту, що передбачає рівний доступ до якісного навчання для всіх учнів, зокрема дітей з особливими освітніми потребами (далі – ООП). Слід зазначити, що основоположні засади інклюзивного навчання викладено в Саламанській декларації, в рамках дій щодо освіти осіб з особливими потребами. У цьому міжнародному документі наголошується, що «основним принципом інклюзивного навчання є те, що всі діти мають навчатися разом у всіх випадках, коли це можливо, незважаючи на жодні труднощі чи відмінності між ними [3, с. 9].

Навчання літератури дітей з ООП або інклюзивне навчання літератури – це не тільки виклик, але й можливість зробити освіту справді доступною для кожного. Для того щоб підвести учнів до розуміння культури людських взаємин, необхідно навчити їх заглибитися у твір, захопитися його красою. Викладання літератури в інклюзивному класі вимагає адаптації методик, використання диференційованих підходів та створення сприятливого освітнього середовища [1, с. 9].

До основних виклики навчання літератури дітей з ООП на початку XXI століття належать:

- різний рівень читацьких навичок (діти з ООП можуть мати труднощі з читанням, розумінням тексту та аналізом творів);
- необхідність використання адаптованих текстів та аудіокниг;
- концентрація уваги та когнітивні особливості (деякі учні потребують частих перерв, спеціальних завдань або візуальної підтримки для кращого розуміння матеріалу);
- комунікативні труднощі (діти з розладами аутистичного спектра (далі – РАС), порушеннями мовлення чи слуху можуть мати обмежені можливості для участі в дискусіях);
- емоційна чутливість (деякі художні твори можуть викликати тривогу або негативні емоції, тому варто обирати літературу, яка сприяє розвитку емоційного інтелекту).

Література як навчальний предмет відіграє ключову роль у розвитку особистості, формуванні критичного мислення та емоційного інтелекту. Однак викладання літератури в інклюзивному класі потребує спеціальних методів, адаптації матеріалів та гнучких педагогічних підходів.

Учні з ООП можуть мати різні труднощі у вивченні літератури залежно від їхніх когнітивних, мовленнєвих, емоційних чи фізичних особливостей.

Розглянемо деякі категорії учнів з ООП та їхні потреби при вивченні літератури:

- діти з порушеннями зору (використання аудіокниг, збільшеного шрифту, шрифту Брайля; потреба в описі ілюстрацій, деталей сюжету тощо) [2, с. 155];

- діти з порушеннями слуху (використання жестової мови, субтитрів та адаптованих текстів з простими конструкціями; додавання візуальних підказок для покращення розуміння) [2, с. 139];

- діти з розладами аутистичного спектра (РАС) (мають труднощі з розумінням метафор, іронії, підтексту; існує потреба структурованої подачі матеріалу, використання схем, графічних організаторів) [2, с. 99];

– діти з порушенням мовлення, зокрема дислексією (відчувають труднощі з читанням, потребують текстів зі збільшеним інтервалом, простих речень; використання аудіокниг та інтерактивних програм) [2, с. 123];

– учні з синдромом дефіциту уваги і гіперактивності (СДУГ) (швидко втрачають увагу, потребують коротких завдань, зміни активностей; використання інтерактивних методів (рольові ігри, театралізація), що допомагає утримати інтерес) [2, с. 260];

– діти з синдромом Дауна (мають помірні або легкі інтелектуальні порушення, уповільнений розвиток мовлення; потреба у коротких текстах, чітких ілюстраціях, простих завданнях; важливо повторювати матеріал, використовувати асоціативні методики, працювати в парах або малих групах; позитивний вплив має використання пісень, ритмічного читання, інсценізацій) [2, с. 87];

– діти з дитячим церебральним паралічем (ДЦП) (залежно від форми ДЦП можуть мати порушення мовлення, моторики, координації рухів; потребують додаткового часу на читання та відповіді; використання технічних засобів (диктофони, аудіокниги, персональні комп'ютери, адаптовані електронні ресурси тощо); важливий розвиток мовлення через діалоги, читання вголос, театралізацію) [2, с. 181];

– діти з емоційними та поведінковими порушеннями (можуть мати емоційні реакції на деякі літературні сюжети; потребують підтримки вчителя, безпечного простору для висловлення думок) [2, с. 205].

Урахування цих особливостей дозволяє вибудувати ефективну стратегію навчання літератури для всіх учнів. Навчання літератури дітей з ООП вимагає індивідуального підходу, творчості та цілеспрямованості. Використання адаптованих та модифікованих методик, візуальної підтримки, інтерактивних технологій та емоційно сприятливого середовища дозволяє зробити літературу доступною та цікавою для всіх учнів. Інклюзивне викладання літератури не лише розширює читачькі горизонти дітей з ООП, а й сприяє розвитку толерантності та емпатії у всього класу.

До ефективних методів навчання літератури дітей з ООП (інклюзивного викладання літератури) можна віднести [2, с. 23]:

Диференційоване та адаптивне навчання (підбір завдань відповідно до індивідуальних можливостей учня; можливість вибору способу виконання роботи (усно, письмово, графічно); використання інклюзивних технологій (аудіокниги, спеціальні програми для читання).

Візуальна підтримка та мультимедійні засоби (ілюстрації, презентації, відео допомагають краще сприймати літературні твори;

використання коміксів, анімаційних адаптацій для пояснення складних сюжетів).

Ігрові та інтерактивні методи (літературні квести, інсценізації, театралізація; метод сторітелінгу – переказування історій із власного досвіду для кращого розуміння твору; використання рольових ігор для глибшого занурення в сюжет).

Проектна діяльність та альтернативні форми оцінювання (створення лепбуків, постерів, відео-презентацій за мотивами твору; колективне написання казок або коміксів за мотивами літературного твору; рефлексивні щоденники (емоційне ставлення до прочитаного)).

Емоційна підтримка та розвиток емпатії (обговорення почуттів та переживань героїв).

Слід також зазначити, що навчання літератури дітей з ООП потребує командної роботи всіх учасників освітнього процесу, а саме: вчитель є координатором, який адаптує матеріал і створює комфортне середовище; асистент вчителя допомагає учням у виконанні завдань; психолог, логопед, дефектолог підтримують емоційний та когнітивний розвиток учня, а батьки допомагають у закріпленні навичок вдома.

До перспектив розвитку інклюзивного навчання літератури належать розробка інклюзивних підручників з адаптованими текстами та візуальною підтримкою; упровадження цифрових технологій для навчання літератури (аудіо- та відеоматеріали, інтерактивні платформи), підготовка вчителів до роботи в інклюзивних класах через тренінги та курси, а також активна співпраця з батьками у формуванні читацької культури дітей.

Отже, інклюзивне навчання літератури на початку XXI століття – це не лише про доступність текстів, а й про створення атмосфери, де кожна дитина почувається цінною. Використання адаптивних методик, інтерактивних технологій та емоційної підтримки дозволяє кожному учневі розкрити потенціал та отримати задоволення від літератури. Інклюзивні методики, диференційований підхід, підтримка емоційного розвитку – все це сприяє тому, щоб кожна дитина могла відчувати радість читання, незалежно від своїх особливостей.

Література:

1. Волошина Н. Й. Наукові основи методики літератури : навчально-методичний посібник К. 2002. 326 с.
2. Колупасва А. А. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі : навчально-методичний посібник / А. А. Колупасва, О. М. Таранченко. Харків : Вид-во «Ранок». 2019. 304 с.

3. Саламанська декларація про принципи, політику та практичну діяльність у галузі освіти осіб з особливими освітніми потребами та Рамки Дій щодо освіти осіб з особливими освітніми потребами. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-94#Text (дата звернення: 20.02.2025).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-550-1-9>

**“TEACHING/LEARNING PHENOMENA” AND PSYCHOSOMATIC
HEALTH OF DENTAL STUDENTS (PRIVATE HIGHER
EDUCATIONAL INSTITUTION) KYIV MEDICAL UNIVERSITY**

**ФЕНОМЕНИ «ВИКЛАДАННЯ/ НАВЧАННЯ»
ТА ПСИХОСОМАТИЧНЕ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ
СТОМАТОЛОГІВ (ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ
ЗАКЛАД) КИЇВСЬКИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Korniienko O. V.

*Ph.D.(Psychology) docent Social
Science and Humanitarian Department,
International Faculty
Kyiv Medical University
Kyiv, Ukraine*

Корнієнко О. В.

*доцент кандидат психологічних наук,
кафедра соціально-гуманітарних
дисциплін, міжнародний факультет
Київський медичний університет
м. Київ, Україна*

Актуальність теми

Мотивами підготовки тексту тез та участі у Міжнародній науковій конференції: “*Євроінтеграційні тенденції у сфері педагогіки та психології і перспективи для України*” (19–20 березня 2025 року м. Рига, Латвійська Республіка) були наступні. **Перше**, не втрачати продуктивних зв'язків з представниками Центру українсько-європейського наукового співробітництва. Бути поінформованим про стан публікаційної активності викладачів, науковців психолого-педагогічної галузі України з урахуванням професійної діяльності за умов широкомасштабної війни Росії проти України з 22 лютого 2022 року. **По-друге**, поширювати електронну версію з матеріалами даної конференції в соціальних мережах, знаходити однодумців, прихильників інноваційних методів, викладання у змішаних умовах (аудиторне/дистанційне) з застосуванням сучасних електронних гаджетів та програм супроводу навчання за непередбачених наслідків життя за умов війни. **По-третє**,